

Святослав Воїнов

МІЙ УЧИТЕЛЬ ОЛЕКСА МИШАНИЧ

Моє знайомство з Олексом Васильовичем відбулося завдяки захопленню “Словом о полку Ігоревім”. Ще на початку 70-х років, проходячи військову службу в одному з науково-дослідних інститутів Новосибірська, захопився я краєзнавством – почав вивчати історію одного з найстаріших міст України Новгород-Сіверського, у якому народився й виріс. Під час святкування 175-річчя першодруку “Слова” до рук мені потрапила повість пермського письменника Олексія Домніна “Матушка Русь”; усі події відбувалися навколо Новгород-Сіверського й подано цікаву гіпотезу про автора “Слова”. Книжка так вразила мене, що я відразу ж захопився цією чудовою пам’яткою, почав її вивчати та формувати власну колекцію, мріючи про створення музею “Слова” в рідному місті. З матеріалами колекції виступав у школах, клубах, виробничих колективах, улаштовував виставки.

Наприкінці 70-х років я був переведений по службі в Перм і став організатором трьох зональних наукових конференцій “Слово о полку Ігоревім” на Уралі” (1988, 1989, 1990), постійним учасником наукових конференцій у Сумах, які організував із 1983 року професор Сумського педінституту Павло Павлович Охріменко. Саме на одній із цих конференцій у перерві між засіданнями Павло Павлович познайомив мене з Олексою Мишаничем.

– Та я про вас давно знаю, бо підписував лист-звернення в “Робітничу газету” про необхідність створення музею “Слова” в Пирогощій церкві на базі вашої колекції. Читав і вашу ґрунтовну статтю із цього приводу в “Літературній Україні”, – нагадав він. – Але я знав вас як пермського інженера, а виявляється, ви військовий, офіцер, підполковник! Це приємно вражає.

Ми ще кілька разів спілкувалися під час конференції. Олекса Васильович розпитував мене про Новгород-Сіверський, як і всі словознавці, мріяв побувати в ньому, спитав, чи довго ще доведеться служити мені в армії.

Я пояснив, що мій 25-річний термін військової служби завершується десь 1993 року й одразу ж після звільнення я буду створювати музей, обов’язково запрошу його до свого рідного міста. Але все сталося раніше...

У січні 1990 року мене повідомили, що завідувач Новгород-Сіверської філії Чернігівського архітектурно-історичного заповідника (створеного не без моєї участі) звільнився, пішовши на іншу роботу, його місце вакантне, і якщо я зможу піти з армії та обійму згадану посаду, то це прискорить створення музею “Слова”. Терміново навідавшись до Новгорода-Сіверського, я погодив своє можливе працевлаштування з першим секретарем місцевого райкому КПУ й, повернувшись у Перм, подав рапорт про звільнення в запас. Наприкінці квітня я вже був звільнений, а на чергову наукову конференцію в Сумах приїхав уже завідувачем філії. А з 3 вересня 1990 року в Новгороді-Сіверському почав діяти історико-культурний музей-заповідник “Слово о полку Ігоревім”.

У Новгороді-Сіверському Олекса Мишанич побував разом з академіком Омеляном Пріцаком улітку 1991 р. Спасо-Преображенський монастир, заснований у XII ст., ще був у напівзруйнованому стані. Відреставрований був лише собор монастиря, на тлі якого ми сфотографувались. На прохання академіка я організував проведення його публічної лекції про “Історію Русів” і видав їй афішу. Древнє місто над Десною справило на вчених велике і, сподіваюсь, незабутнє враження. Це не лише монастирський комплекс із підземними ходами, а й інші архітектурні пам’ятки, а також дитинець XI–XII ст. – Замкова гора, це приміщення колишньої чоловічої гімназії. Багатюща історія й сучасність. І неповторна красуня Десна.

Разом з Олексою Васильовичем я брав участь іще в кількох наукових конференціях. Він же написав вступну статтю до каталогу моєї виставки, присвяченої 200-річчю першого видання “Слова”, і 14 грудня 2000 р. відкривав її в Національній парламентській бібліотеці. На жаль, згадана стаття пройшла поза увагою укладачів бібліографії вченого.

Саме він неодноразово говорив мені про необхідність підготовки дисертації на тему “Слова” і став моїм керівником у цій роботі, консультував і давав поради. Уже будучи хворим, він прийшов на мій захист підтримати мене. На жаль, мені вдалося побачити свого вчителя ще лише один раз у лікарні на Феофанії.

Кожна людина вдосконалюється, беручи приклад насамперед зі своїх наставників, учителів. На мене великий вплив мала надзвичайна простота, скромність та інтелігентність Олекси Васильовича, що властиво людині високої культури. Він ніколи не пхався наперед інших, не використовував свої титули й заслуги. У роботі акуратний, у стосунках із людьми витриманий, спокійний та врівноважений, він тихо, без зайвого галасу спостерігав ту чи

ту ситуацію і про все мав свою ґрунтовну, виважену думку. Саме ця риса характеру налаштувала на довіру до нього. Перед такою людиною можна було розкрити душу.

Незабутній його образ назавжди збережеться в пам'яті.

Отримано 2 квітня 2013 р.

м. Новгород-Сіверський, Чернігівська обл.

